

DOI: [https://doi.org/10.35387/ucj.1\(3\).2021.34-39](https://doi.org/10.35387/ucj.1(3).2021.34-39)

ОКСАНА ЦЮНЯК

ОСВІТНІ МОЖЛИВОСТІ СОЦІАЛЬНИХ МЕРЕЖ У ПРОФЕСІЙНІЙ ПІДГОТОВЦІ МАЙБУТНІХ ПЕДАГОГІВ

Анотація. У статті окреслено освітні можливості соціальних мереж у професійній підготовці майбутніх педагогів. Авторка зазначає, що в умовах швидкого розвитку цифрових технологій змінюються й освітні тренди, врахування яких дозволяє закладам вищої освіти вносити корективи у процес професійної підготовки майбутніх фахівців відповідно до потреб сучасного цифрового суспільства.

У процесі дослідження означеної проблеми нами використано методи аналізу і синтезу; порівняння та узагальнення; теоретичні методи, пов'язані з вивченням наукової літератури, періодичних видань. Пошук інформації здійснювався в електронній базі Google Scholar, українських і зарубіжних веб-сайтах.

Розкрито сутність поняття «соціальні мережі». Проаналізовано реальний стан реєстрації здобувачів вищої освіти у різних соціальних мережах. Визначено популярність соціальних мереж серед студентів педагогічного факультету Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника. Детально охарактеризовано особливості соціальних мереж, зокрема таких, як Facebook, Instagram та визначено переваги їх використання у професійній підготовці майбутніх педагогів.

Результати проведеного дослідження дають підстави стверджувати, що соціальні мережі доцільно використовувати для організації колективної роботи, проектної діяльності; мобільного неперервного навчання в умовах карантину, спілкування між учасниками освітнього процесу під час проведення різних виховних заходів, конференцій, семінарів, вебінарів, майстер-класів; для пошуку необхідної навчальної інформації, статей, монографій, підручників, перегляду навчальних відео та новин; для вивчення іноземних мов; самоосвіти тощо.

Зроблено висновки, що сучасна молодь більшу частину свого часу проводить у соціальних мережах, тому вони мають стати не лише простором для спілкування і розваг, а й місцем навчання, інноваційним інструментом для цілеспрямованого використання в освітньому просторі закладів вищої освіти.

Перспективами подальших наукових пошуків є визначення готовності викладачів закладів вищої освіти до використання соціальних мереж у власній професійній діяльності.

Ключові слова: соціальні мережі, Інтернет, дистанційне навчання, цифрові технології, майбутні педагоги, заклад вищої освіти.

SOCIAL NETWORKS' EDUCATIONAL OPPORTUNITIES IN FUTURE TEACHERS PROFESSIONAL TRAINING

Abstract. The social networks educational opportunities in future teachers training are outlined in the article. The author notes that in the conditions of digital technologies rapid development, educational trends are also changing, taking into account which allow higher education institutions make adjustments in the process of future specialists professional training of in accordance with the modern digital society needs.

In the process of studying this problem we used the methods of analysis and synthesis; comparisons and generalizations; theoretical methods related to the study of scientific literature, periodicals.

The essence of «social networks» concept is revealed. The real state of registration the higher education applicants in various social networks is analyzed.

It is determined the popularity of social networks among the pedagogical faculty students of Prykarpatskyi National University named after Vasyl Stefanyk. The peculiarities of social networks, in particular such as Facebook, Instagram, are described in detail and the advantages of their use in future teachers professional training are determined.

The results of the conducted study give grounds to assert that social networks are advisable to use for the organization of collective work, project activities; mobile lifelong learning in quarantine, communication between participants in the educational process during various educational activities, conferences, seminars, webinars, master class; to search for the necessary educational information, articles, monographs, textbooks, watch educational videos and news; to study foreign languages; self-education, etc.

It is concluded that modern youth spends most of their time in social networks, so they should become not only a space for communication and entertainment, but also a place of learning, an innovative tool for targeted use in the educational space of higher education institutions.

The prospects for further research are to determine the readiness of higher education institutions teachers to use the social networks in their own professional activities.

Key words: social networks, Internet, distance learning, digital technologies, future teachers, institution of higher education.

Вступ. Нині увесь світ опинився в умовах жорстких карантинних заходів, а навчання в умовах ізоляції стало викликом для усіх учасників освітнього процесу. Карантин через поширення коронавірусної інфекції COVID-19 став часом інновацій та експериментів в українській вищій освіті. Сучасний освітній процес важко уявити без доступу до мережі Інтернет, яка відкрила безмежні можливості, зокрема, освітні для усіх громадян України.

Як показує досвід, в умовах швидкого розвитку цифрових технологій змінюються й освітні тренди, врахування яких дозволяє закладам вищої освіти вносити корективи у професійний процес підготовки майбутніх фахівців відповідно до потреб сучасного цифрового суспільства.

Відомо, що сучасна молодь більшу частину свого часу проводить у соціальних мережах, тому вони мають стати не лише простором для спілкування і розваг, а й місцем навчання, інноваційним інструментом для цілеспрямованого використання в освітньому просторі. Зосередимо увагу на освітніх можливостях соціальних мереж у професійній підготовці майбутніх педагогів у закладах вищої освіти.

Мета дослідження – обґрунтувати освітні можливості використання соціальних мереж у професійній підготовці майбутніх педагогів.

Теоретична основа і методи дослідження. Інформатизація освіти, а також інтеграція інформаційно-комунікаційних технологій в освітній процес представлена у дослідженнях: В. Бикова, К. Власенко, І. Герасименко, А. Гуржій, М. Жалдак, Ю. Запорожченко, С. Семеряков, О. Співаковський, О. Спірін, та ін.

Дослідженням проблеми соціальних мереж, їх сутнісної ролі в житті людини займаються багато науковців, зокрема, М. Кастельс, В. Буряк, М. Згуровський, М. Соколова, О. Прогнімак, С. Паринов, С. Данилюк, Ю. Вернік, В. Попик та ін. Серед авторів, що досліджують особливості та значення віртуального простору у роботі майбутніх

педагогів відзначимо М. Шварцмана, Є. Бондаренка, О. Власенка, В. Черненко, Є. Ісаєва.

Можливість впровадження в освітній простір соціальних мереж привернула увагу низки науковців, зокрема: Г. Кучаковської, Г. Нестеренко, О. Тишкової, А. Яцишин, М. Радченко, Н. Тверзовської, С. Мигович тощо.

У процесі дослідження означеної проблеми нами використано методи аналізу і синтезу; порівняння та узагальнення; теоретичні методи, пов'язані з вивченням наукової літератури, періодичних видань. Пошук інформації здійснювався в електронній базі Google Scholar, українських і зарубіжних веб-сайтах, соціальних мережах.

Виклад основного матеріалу. Реалії сучасного світу, цифровізація всіх сфер життя суспільства, яке характеризується розвиненими інфраструктурами, високим рівнем інформаційних технологій, наявністю інформаційних ресурсів та можливостей доступу до інформації, зумовлюють зміну парадигми освіти і є передумовами до впровадження діджиталізації.

Варто зазначити, що під впливом інформаційних факторів сформувалася компетентнісна парадигма в освіті, за якою здійснюється перехід від концепції «освіта на все життя» до концепції «освіта впродовж життя». У свою чергу інформатизація змінює освітню систему з орієнтацією на нову інформаційну культуру, підвищення доступності якісної освіти шляхом розвитку дистанційного навчання та засобів інформаційної підтримки освітнього процесу сучасними інформаційними і телекомунікаційними технологіями.

Нині актуальною постає проблема використання соціальних мереж у освітньому середовищі закладів вищої освіти. Як бачимо, для сучасної молоді бути зареєстрованим у декількох соціальних мережах та системою їх використовувати для спілкування стало модним.

Варто зазначити, що у 1954 році Дж. А. Барнс (2012) вперше запропонував термін «соціальні мережі», яке тлумачив як

складне переплетення відносин, соціальну структуру, яка охоплювала групи людей чи організацій і зв'язків між ними.

За переконаннями О. Сакалюка (2014), соціальні мережі є потужними інтернет-ресурсами, медійними середовищами, що розширюють можливості подання інформації, дозволяють розміщувати, прослуховувати аудіо записи, переглядати відео, коментувати, використовувати додаткові сервіси – ігри, дошки графіті тощо. Це дасть можливість викладачам успішно використовувати мультимедійний простір для проведення дистанційних занять. Соціальні мережі дають можливість організувати співтовариства, як відкриті, так і з обмеженим доступом. Завдяки таким співтовариствам можна ефективно організувати роботу груп та секцій, координувати роботу над власними освітніми проектами, обговорювати проблеми, влаштовувати освітні та культурні заходи, учасниками яких може бути велика аудиторія: авторитетні науковці та суспільні діячі, студенти з різних університетів, колеги із-за кордону, батьки тощо. Таким чином, з особистого соціального профілю можна побудувати власне освітнє (віртуальне) співтовариство.

В. Мороз, С. Мороз (2016) стверджують, що віртуальні соціальні мережі сприяють розширенню професійних контактів науковців та збільшують коло потенційних учасників наукового дискурсу (с. 87–96).

На нашу думку, соціальні мережі об'єднують людей із спільними поглядами, інтересами, цінностями, утворюючи певну соціальну групу користувачів. Зазначимо, що у соціальних мережах створюються спільноти освітян, групи, блоги педагогічних працівників (викладачів).

Соціальні мережі класифікують за трьома напрямками:

1. Ділові, спрямовані на професійний розвиток.
2. Спеціалізовані, у яких збирається аудиторія за інтересами (розважальні, музичні та соціальні мережі автолюбителів тощо).
3. Соціальні мережі для приватного спілкування, спрямовані на підтримку та налагодження контактів і пошук нових знайомих.

Обґрунтуємо освітні можливості соціальних мереж, які є популярними серед молоді і посідають чільне місце у сфері освіти.

Найбільшу популярність на сьогодні отримав Facebook, який увійшов до першої двадцятки рейтингу найбільш популярних інструментів навчання і розвитку. Засновники цієї мережі постійно розширюють функціональні можливості мережі й додають нові сервіси. Приміром, А. Яцишин (2014) пропонує використовувати соціальну мережу Facebook для:

- групового навчання (для роботи в навчальних міні-групах);
- персонального навчання (для самоосвіти);
- випадкового навчання (можливість пізнавати щось нове несвідомо);
- внутрішнього шкільного навчання (використання з метою інформування щодо функціонування навчального закладу та заходів, пов'язаних з цим).

Авторка зазначає, що соціальні мережі доцільно використовувати для проведення позакласної роботи і для спілкування між учасниками олімпіад, змагань, літніх шкіл, семінарів, таборів, гуртків тощо, що дозволяє не тільки створити позитивний емоційний клімат заходів, а й підвищити їхню якість проведення (с. 119–126).

Використання мережі дозволяє викладачам здійснювати дистанційну підтримку навчальних курсів, а закладам освіти створювати закриті спільноти для конкретної цільової аудиторії. Існують також різні сторінки та групи, які заповнюють контентом наукового змісту. Серед них виділяються «Аспіранти UA», «Молоді науковці для молодих науковців», «Неформальне спілкування на наукову тематику», «Освіта і наука», «Все для вчителя», «Вчитель info», «Вчитель-новатор» тощо.

Варто зазначити, що студія онлайн-освіти «EdEra» на своїй сторінці у Facebook пропонує освітянам, зокрема і майбутнім педагогам, різноманітні онлайн-курси. До речі, третьокурсники спеціальності 013 Початкова освіта Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника у рамках вивчення дисципліни «Педагогічна інноватика» (розробник курсу Цюняк О.П.) успішно пройшли «Онлайн-курс для вчителів початкової школи», «Робота вчителів

початкових класів з дітьми з особливими освітніми потребами», «Участь батьків у організації інклюзивного навчання» та отримали сертифікати.

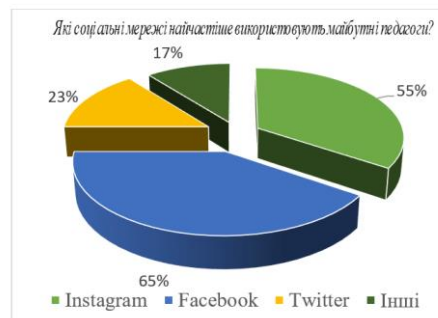
Навчальна платформа Prometheus з курсами на різноманітну тематику створює для користувачів умови для обміну думками та цікавими ідеями. Окрім того, на сторінках Facebook майбутні педагоги мають можливість стежити за актуальними освітніми новинами.

Звернемо увагу і на соціальну мережу Instagram, яка дає право переглядати фотографії, відео та читати дописи людей з усього світу. Ця мережа дозволяє спілкуватися студентам із викладачами, ставити запитання та отримувати відповідь на них. Викладачі також можуть надсилати індивідуальні завдання і за необхідності надавати консультації. Однією з особливостей цієї мережі є те, що Instagram дозволяє подавати інформацію в різних зручних форматах (фото, текст, відео). Разом з тим, Instagram може бути прогресивним освітнім середовищем, де здійснюється просвітницька діяльність.

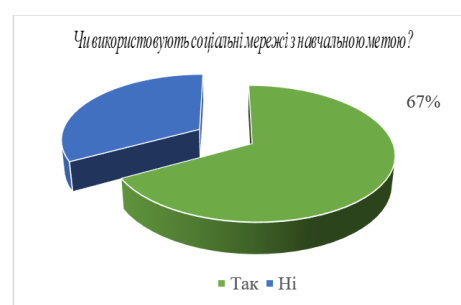
Нами проведено експериментальне дослідження у аспекті означеної проблеми і розроблено авторську анкету. Загалом ми намагалися з'ясувати у здобувачів вищої освіти педагогічного факультету Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника: чи користуються майбутні педагоги соціальними мережами (Рис.1.); які соціальні мережі найчастіше використовують майбутні педагоги (Рис.2.); чи використовують соціальні мережі з навчальною метою (Рис.3.); чи налагоджений взаємозв'язок із викладачами у соціальних мережах (Рис.4.); чи доцільно використовувати соціальні мережі у освітньому процесі ЗВО (Рис.4.).

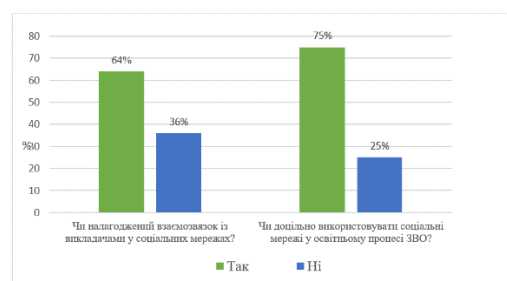
Рис.1. Результати анкетування проведеного у здобувачів вищої освіти педагогічного факультету Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника

Рис.2. Результати анкетування проведеного у здобувачів вищої освіти педагогічного факультету Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника

Рис.3. Результати анкетування проведеного у здобувачів вищої освіти педагогічного факультету Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника

Рис.4. Результати анкетування проведеного у здобувачів вищої освіти педагогічного факультету Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника

Проведене анкетування дає змогу зробити висновки про те, що більшість опитаних респондентів вважають, що використання соціальних мереж у освітньому процесі є доцільним, потрібним та актуальним.

Результати дослідження показують, що соціальні мережі доцільно використовувати для організації колективної роботи, проектної діяльності; мобільного неперервного навчання в умовах карантину, спілкування між учасниками освітнього процесу під час проведення різних виховних заходів, кон-

ференцій, семінарів, вебінарів, майстер-класів; для пошуку необхідної навчальної інформації, статей, монографій, підручників, перегляду навчальних відео та новин; для вивчення іноземних мов; самоосвіти тощо.

Пропонуємо визначити переваги використання соціальних мереж у професійній підготовці майбутніх педагогів, а саме:

– комфортне віртуальне середовище, інтерфейс, організація та форми подання навчального контенту є зрозумілими;

– індивідуальне спілкування між усіма учасниками освітнього процесу;

– інформаційно-комунікаційна підтримка навчальних курсів, використання інноваційних форм взаємодії і комунікації;

– завдяки можливості фільтрації за відповідними критеріями можна легко знаходити потрібний навчальний контент;

– можливості ознайомлення з інформацією, проведення опитувань, дискусій у будь-який час, що дає змогу реалізувати потенційну можливість неперервності освітнього процесу;

– наявність мобільного мережевого додатку, що забезпечує доступ у будь-який час і з будь-якого пристрою (персонального комп'ютера, ноутбука, мобільного телефону, планшета, смартфона тощо);

– можливість отримання зворотного зв'язку;

– забезпечення прозорості освітнього процесу, зокрема в таких аспектах, як оці-

нювання навчальних досягнень майбутніх педагогів, формування їхніх професійних компетентностей;

– відкритий доступ до віртуальних бібліотек, аудіо- та відеоматеріалів.

Таким чином, можна стверджувати, що соціальні мережі створюють простір як для неформального спілкування друзів, так і для навчальної діяльності, партнерської взаємодії майбутніх педагогів із керівництвом закладу вищої освіти, викладачами, однокурсниками, батьками, для розв'язання тієї чи іншої проблемної ситуації, яка може виникнути в освітньому середовищі, наявність можливості самонавчання за підтримки однодумців.

Висновки. Вважаємо, що соціальні мережі є складовою інформаційно-освітнього середовища, відкривають освітні можливості для майбутніх педагогів, допомагають здобувачам вищої освіти отримувати нові знання, спілкуватися зі студентами, викладачами, науковцями з інших країн, сприяють їхньому саморозвитку та самовдосконаленню, позитивно впливають на відтворення і використання мережевих ресурсів, забезпечують мобільність сучасного студента.

Перспективами подальших наукових пошуків є визначення готовності викладачів закладів вищої освіти до використання соціальних мереж у власній професійній діяльності.

ЛІТЕРАТУРА

- Мороз, С., & Мороз, В. (2016). Німецька модель підготовки науково-педагогічних кадрів: особливості розбудови та перспективи використання для розвитку трудового потенціалу вітчизняних ВНЗ. *Теорія і практика управління соціальними системами: філософія, психологія, педагогіка, соціологія*, 2, 87–96. (Moroz, S., Moroz, V. (2016). Nimetska model pidhotovky naukovo-pedahohichnykh kadriv: osoblyvosti rozbudovy ta perspektyvy vykorystannia dlia rozvytku trudovoho potentsialu vitchyznianskykh VNZ. *Teoriia i praktyka upravlinnia sotsialnykh systemamy: filozofia, psykholohiia, pedahohika, sotsiolohiia*, 2, 87–96).
- Сакалюк, О. (2014). *Формування і розвиток інформаційно-освітнього середовища сучасного навчального закладу*. URL: http://www.confcontact.com/2014-alyansnauk/pe4_sakalyuk.htm. (Sakalyuk, O. (2014). *Formuvannya i rozvytok informatsiino-osvitnoho seredovyscha suchasnoho navchalnoho zakladu*. URL: http://www.confcontact.com/2014-alyansnauk/pe4_sakalyuk.htm.)
- Проект Концепції Цифрової адженди України – 2020. URL: <https://ucc.org.ua/uploads/files/58e78ee3c3922.pdf>. (Proekt Kontseptsii Tsyfrovoyi adzendy Ukrainy – 2020. URL: <https://ucc.org.ua/uploads/files/58e78ee3c3922.pdf>.)
- Яцишин, А. (2014). Застосування віртуальних соціальних мереж для потреб загальної середньої освіти. *Інформаційні технології в освіті*, 19, 119–126. (Ytsishin, A. (2014). Zastosuvannya virtualnykh sotsialnykh merezh dlia potreb zahalnoi serednoi osvity. *Informatsiini tekhnolohii v osviti*, 19, 119–126)
- Downes Stephen. (2012). *Connectivism and Connective Knowledge. Essays on meaning and learning networks*. Attribution-NonCommercialShareAlike CC BY-NC-SA. 601.

Sultanova, L., Tsiuniak, O., Milto, L., Zheludenko, M., Lyktei, L., Petrenko, L., & Uchitel, A. (2021). *The potential of Google Classroom web service for lecturers of higher educational establishments under pandemic conditions*. URL: <http://ceur-ws.org/Vol-2879/paper19.pdf>.

Оксана Цюняк, доктор педагогічних наук, доцент, професор кафедри педагогіки початкової освіти Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника

Oksana Tsiuniak, Doctor of Sciences in Pedagogy, Associate Professor, Professor of Department of Primary Education, Vasyl Stefanyk Precarpathian National University.

E-mail: oksana.tsiuniak@pnu.edu.ua

ORCID ID 0000-0002-4573-1865

Received: 27.09.2021

Accepted: 20.10.2021